

XALQARO HUQUQDA AYOLLAR HUQUQI

ERKINBOYEVA RAYHONA JAHONGIR QIZI
TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI
XUSUSIY HUQUQ FAKULTETI 3-BOSQICH TALABASI

ANNOTATSIYA: Ushbu maqola ayollarning xalqaro huquqda belgilangan huquqlari. Ayollar huquqlari xalqaro huquqni rivojlantirishning asosiy nuqtasi ekanligi, shuningdek ularning O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida mustahkamlanganligi. O'tgan yillar davomida xalqaro shartnomalar, konvensiya va deklaratsiyalar orqali ayollarga taalluqli bo'lgan turli masalalarni hal etishdagi muhim qadamlar. Gender tengligi, ayollar huquqlarini poymol qiluvchi jinoyatlarni yoritishga bag'ishlanadi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, xalqaro huquq, deklaratsiya, konvensiya, ayollar huquqlari, gender tenglik, diskriminatsiya, ulug'lash, oila.

АННОТАЦИЯ: В данной статье показано, что права женщин, определенные в международном праве. Тот факт, что права женщин

являются основным пунктом развития международного права, а также их закрепление в Конституции Республики Узбекистан. Важные шаги в решении различных вопросов, касающихся женщин, посредством международных соглашений, конвенций и деклараций за последние годы. Гендерное

равенство, преступления, нарушающие права женщин.

Ключевые слова: Конституция Республики Узбекистан, международное право, декларация, конвенция, права женщин, гендерное равенство, дискриминация, прославление, семья.

ABSTRACT: This article shows that the rights of women defined in international law. The fact that rights of women are the main point of development of international law, as well as their enshrinement in the Constitution of the Republic of Uzbekistan. Important steps in solving various issues related to women through international agreements, conventions and declarations over the past years. Gender equality, crimes that violate rights of women.

Key words: Constitution of the Republic of Uzbekistan, international law, declaration, convention, rights of women, gender equality, discrimination, glorification, family.

KIRISH. Xalqaro huquqda ayollar huquqlari yillar davomida uzoq yo‘l bosib o‘tdi, ammo haqiqiy gender tengligiga erishish uchun hali ko‘p yo‘l bosib o‘tish kerak.

Xalqaro huquqda ayollar huquqlari XX asr boshlarida, 1948-yilda “Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi” ning qabul qilinishidan kelib chiqqan.

Ushbu muhim hujjat jinsidan qat’i nazar, barcha insonlarning teng huquqlarini e’tirof etib, keyingi taraqqiyotga zamin yaratdi. ayollar huquqlari sohasida. Bunga qo’shimcha tarzda xalqaro huquqda ayollar huquqlariga intilish XX asr boshlarida “1957-yilda turmush qurgan ayollarning fuqaroligi to‘g‘risida”gi konvensiyaning qabul qilinishi bilan kuzatilishi mumkin. O‘tgan yillar davomida ayollar huquqlarini himoya qilish va rag‘batlantirishga qaratilgan ko‘plab xalqaro shartnoma va konvensiyalar, jumladan, 1979-yilda Birlashgan Millatlar

Tashkiloti tomonidan qabul qilingan “Ayollarga nisbatan kamsitishning barcha shakllariga barham berish to‘g‘risida”gi konvensiya (CEDAW) qabul qilindi.

Ayollar huquqlari xalqaro huquqni rivojlantirishning asosiy nuqtasi bo‘lib, gender tengligi va ayollarning huquqlarini kengaytirish zaruratining global

e’tirofini aks ettiradi. O‘tgan yillar davomida xalqaro shartnomalar, konvensiyalar va deklaratsiyalar orqali ayollarga taalluqli bo‘lgan turli masalalarni hal etishda muhim

qadamlar qo'yildi. Ushbu insho xalqaro huquqda ayollar huquqlari evolyutsiyasini har tomonlama ko'rib chiqish, asosiy hujjatlar, tamoyillar va muammolarni ko'rib chiqishga qaratilgan.

“Pekin deklaratsiyasi va Harakatlar platformasi”: 1995-yilda ayollar bo'yicha to'rtinchi Jahon konferensiyasida ma'qullangan “Pekin deklaratsiyasi” ayollar huquqlarini kengaytirish bo'yicha keng qamrovli kun tartibi hisoblanadi. U ayollarning ta'lim olish, sog'liqni saqlash, ishga joylashish va qaror qabul qilish jarayonlarida ishtirok etish huquqlari kabi muhim sohalarni qamrab oladi.

BMT Xavfsizlik Kengashining “Ayollar, tinchlik va xavfsizlik to'g'risidagi 1325-rezolyutsiyasi”: 2000-yilda qabul qilingan, 1325-rezolyutsiya qurolli mojarolarning ayollarga nomutanosib ta'sirini tan oladi va ularni mojarolarning oldini olish, tinchlik muzokaralari va mojarodan keyingi davrlarga qo'shishga chaqiradi. qayta qurish harakatlari.

Xalqaro huquqda ayollar huquqlari tamoyillari

1. Diskriminatsiyaga yo'l qo'ymaslik: Diskriminatsiyaga yo'l qo'ymaslik tamoyili xalqaro huquqda ayollar huquqlarining asosi bo'lib, davlatlardan hayotning barcha sohalarida ayollarga teng munosabat va imkoniyatlarni ta'minlashni talab qiladi.
2. Gender tengligi: Xalqaro huquq ayollar huquqlarini inson huquqlari sifatida e'tirof etish va genderni asoslangan stereotiplar va kamsitishlarni yo'q qilishni targ'ib qilish orqali gender tengligini targ'ib qiladi.
3. Vakolatlarni kengaytirish va ishtirok etish: Ayollarning imkoniyatlarini kengaytirish va ularning barcha darajadagi qarorlar qabul qilish jarayonlarida faol ishtirokini rag'batlantirish xalqaro huquqda ayollar huquqlarining muhim elementlari hisoblanadi.

Yuqoridagi qonun hujjatlari, xalqaro huquqdan andoza olgan holda O'zbekistonda ham ayollar huquqlari himoya qilinishi kafolatlari, ularga imkoniyatlar yaratishi bugungi kunda O'zbekiston siyosatining asosiy

yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi 58-moddasida “Xotin-qizlar va erkaklar teng huquqlidirlar. Davlat

xotin-qizlar va erkaklarga jamiyat hamda davlat ishlarini boshqarishda, shuningdek jamiyat va davlat hayotining boshqa sohalarida teng huquq va imkoniyatlarni

ta'minlaydi" deb belgilab qo'yilgan. Bu ish joylarida hamda jamiyat hayotida diskriminatsiya, ayollar huquqlarining buzilishini oldini olishni anglatadi. Bundan

tashqari O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksi va boshqa qonunlarda ham ayollar huquqlari mustahkamlangan hamda ularga turli sohalarida keng imkoniyatlar yaratilishi nazarda tutilgan. Hozirgi kunda ayol-qizlarga shart-sharoit va yengilliklar yaratish maqsadida "Ayollar daftari" joriy etilgan. Ayollar daftari ijtimoiy, iqtisodiy, huquqiy, psixologik qo'llab quvvatlashga, bilim va kasb o'rganishga ehtiyoji va qiziqishi bo'lgan, ishsiz xotin-qizlarning muammolarini aniqlash, bartaraf etish va nazoratini olib borish bo'yicha ma'lumotlar bazasi hisoblanadi. "Ayollar daftari"ga 30 yoshdan oshgan muayyan toifadagi xotin-qizlar kiritiladi. Ular: ijtimoiy himoyaga muhtoj ishsiz xotin-qizlar; tadbirkorlik qilish istagida bo'lgan ehtiyojmand xotin-qizlar; boquvchisi bo'lmagan ehtiyojmand xotin-qizlar; ijtimoiy yordamga muhtoj I va II guruh nogironligi bo'lgan, shuningdek tezkor tibbiy muolajaga muhtoj ehtiyojmand xotin-qizlar; uy-joyga muhtoj bo'lgan xotin-qizlar; qaramog'ida nogironligi bo'lgan farzandi mavjud ehtiyojmand xotin-qizlar. Bunda xotin-qizlarni tadbirkorlik yo'nalishida shug'ullanishi uchun 33 milliongacha kreditlar ajratish ko'zda tutilgan.

O'zbekiston Respublikasida 2021-yilda 2030-yilgacha mo'ljallangan Gender tenglikka erishish strategiyasi tasdiqlandi. Bu haqida Oliy Majlis Senati Raisi Tanzila Narbayevaning mamlakatimizda xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash borasida amalga oshirilayotgan ishlar haqidagi intervyusi orqali Qozog'istonning "Kursiv" biznes-nashrida ma'lum qilindi.

Muammolar va imkoniyatlar

Muhim yutuqlar, bir qator qonuniy himoyalarga qaramay, butun dunyoda ayollar o'z huquqlarini himoya qilishda hali ham jiddiy muammolarga duch kelishmoqda. Gender asosidagi zo'ravonlik, ish joyidagi diskriminatsiya, ta'lim va sog'liqni saqlash xizmatlaridan foydalanish imkoniyatining yo'qligi, reproduktiv huquqlarning

cheklanishi ayollar haligacha duch kelayotgan muammolarning bir qismidir. Ko'pgina mamlakatlarda ayollarga qonun ostida hali ham erkaklar bilan teng munosabatda bo'lmayapti, an'anaviy gender me'yorlari va stereotiplari ayollarning imkoniyat va erkinliklarini cheklashda davom etmoqda.

Xalqaro huquqda xotin-qizlar huquqlari sohasidagi asosiy muammolardan biri huquqni qo'llash mexanizmlarining yo'qligi hisoblanadi. Xotin-qizlar huquqlarini himoya qiluvchi qator xalqaro shartnoma va konvensiyalar mavjud bo'lsa-da, qog'ozdagi qonunlar bilan amaldagi qonunlar o'rtasida ko'pincha tafovut mavjud. Ko'pgina mamlakatlarda ushbu qonunlarni samarali amalga oshirish va qo'llash uchun siyosiy iroda yoki resurslar mavjud emas, bu esa ayollarni zo'ravonlik va kamsitishlarga qarshi himoyasiz qoldiradi.

Yana bir qiyinchilik - ayollar taraqqiyotiga to'sqinlik qilayotgan patriarxal munosabatlar va gender stereotiplarining saqlanib qolishi. Bu zararli e'tiqodlar ayollarning erkaklardan pastligi haqidagi g'oyani davom ettirib, ularning bilim olish, ish bilan ta'minlash, jamoat hayotida ishtirok etish imkoniyatlarini cheklaydi. Bunday chuqur ildiz otgan munosabatlarni o'zgartirish ta'lim, targ'ibot va huquqiy islohotlarni o'z ichiga olgan ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi.

Ushbu qiyinchiliklarga qaramay, so'nggi yillarda xalqaro huquqda ayollar huquqlari sohasida sezilarli yutuqlarga erishildi. Masalan, #MeToo harakati ish joyida jinsiy zo'ravonlik va zo'ravonlikning keng tarqalganligiga e'tiborni qaratib, bu muammolarni hal qilish uchun ko'proq xabardorlikka va harakatga olib keldi.

2015-yilda "Barqaror Taraqqiyot Maqsadlari" ning (BRM) qabul qilinishi, shuningdek, gender tengligi va ayollar huquqlarini kengaytirish bo'yicha aniq maqsadni o'z ichiga oladi, bu esa global rivojlanish kun tartibida ayollar huquqlari muhimligini ta'kidlaydi.

XULOSA. Umuman olganda, xalqaro huquqda ayollar huquqlari so'nggi o'n yilliklarda sezilarli yutuqlarga erishdi, ammo haqiqiy gender tengligiga erishish uchun hali ko'p ishlar qilinishi kerak. Genderga asoslangan zo'ravonlik, kamsitish va zararli

stereotiplarga qarshi kurashish bo'yicha sa'y-harakatlar davom etishi kerak, shuningdek, hukumatlar va shaxslarni ayollar huquqlarining buzilishi uchun javobgarlikka tortish uchun kuchliroq huquqni muhofaza qilish mexanizmlariga ehtiyoj bor. Ushbu muammolarni hal qilish uchun birgalikda harakat qilish orqali biz hamma uchun yanada adolatli va adolatli dunyoni yaratishimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. 2023-yil 1-may
2. Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi. 1948-yil 10-dekabr
3. "1957-yilda turmush qurgan ayollarning fuqaroligi to'g'risida"gi konvensiya
4. "Ayollarga nisbatan kamsitishning barcha shakllariga barham berish to'g'risida"gi konvensiya. 1979-yil
5. "Ayollar, tinchlik va xavfsizlik to'g'risida"gi 1325-rezolutsiya. BMT Xavfsizlik Kengashi. 2000-yil
6. Pekin deklaratsiyasi

FOYDALANILGAN VEB SAYTLAR

1. // lex.uz